

FROM THE EASTERN PARTNERSHIP TO THE INTEGRATION OF UKRAINE WITH THE EUROPEAN UNION

Waldemar Ślugocki

Prof. UZ, dr hab.

Kierownik Katedry Polityki Regionalnej

Wydział Ekonomii i Zarządzania

Uniwersytet Zielonogórski w Zielonej Górze

Od Partnerstwa Wschodniego po integrację Ukrainy z Unią Europejską

Inicjatywa utworzenia Partnerstwa Wschodniego podjęta została przez działania dyplomacji polskiej wspierana przez Szwecję⁹. Imperatywem utworzenia polityki wschodniej były zmiany mające miejsce w tzw. bloku wschodnim w 1989 roku w ramach Jesieni Ludów, w wyniku których kraje należące do rosyjskiej strefy wpływów odzyskały swą suwerenność. Istotnym punktem określania polityki wschodniej, a przede wszystkim jej adresatów było największe w historii rozszerzenie Unii Europejskiej o dziesięć państw Europy Środkowej i Wschodniej 1 maja 2004 roku, a także trzy lata później o dwa kolejne, Bułgarię i Rumunię¹⁰. W wyniku postępującego procesu integracji Unia Europejska bezpośrednio graniczy z Białorusią, Mołdawią, Rosją (obwód kaliningradzki) oraz Ukrainą. Owe państwa od początku odzyskania niepodległości i zainaugurowanych przemian borykały się z licznymi problemami zarówno natury politycznej, społecznej jak i gospodarczej, które były jedną z przesłanek do podjęcia przez Unię Europejską próby zdefiniowania jej działań wobec państw Europy Wschodniej¹¹. Inicjatywa zaprezentowana podczas szczytu Rady Unii Europejskiej w czerwcu 2008 roku została zaaprobowana i wsparta przez Komisję Europejską oraz państwa członkowskie Unii Europejskiej. Jednak oficjalne Partnerstwo Wschodnie przedstawiono 7 maja 2009 roku w Pradze podczas szczytu szefów państw i rządów UE oraz państw partnerskich. W roku 2024 minęło 15 lat od inauguracji Partnerstwa Wschodniego. Obecnie stoi ono w obliczu zupełnie innych wyzwań, przede wszystkim ze względu na trwającą rosyjską napaść na Ukrainę. Dodatkowo zauważyć należy zróżnicowanie państw „6” pod kątem zaawansowania ich procesu akcesyjnego. Najdalej zawansowane w tym procesie są: Ukraina, Mołdawia i Gruzja. Decyzje Rady Europejskiej z grudnia 2023 r. o otwarciu

⁹ <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/partnerstwo-wschodnie>

¹⁰ W. Stankiewicz, Proces integracji Ukrainy z Unią Europejską, Nowa Polityka Wschodnia 2013, nr 2 (5) ISSN 2084-321, s. 27.

¹¹ A.K. Cianciara, Partnerstwo Wschodnie 2009-2014. Geneza, funkcjonowanie, uwarunkowania, Warszawa 2014, s. 44-45.

negocjacji akcesyjnych z Ukrainą i Mołdawią oraz o przyznaniu statusu kandydata Gruzji były możliwe także dzięki zaangażowaniu tych państw w realizację celów Partnerstwa Wschodniego.

Przypomnieć należy, że Partnerstwo Wschodnie stanowi politykę zewnętrzną Unii Europejskiej realizowaną w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa skierowanej do sześciu państw: Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Postęp, chociaż zróżnicowany, na drodze ku integracji z Unią Europejską państw Partnerstwa Wschodniego możliwy był dzięki oparciu tegoż procesu na czterech zasadniczych filarach. Po pierwsze wzmocnieniu instytucji państwa i dobrym rządzeniu. Fundamentalnym celem tego filaru jest poprawa jakości instytucji państwa poprzez wspieranie reform w administracji publicznej, służbie cywilnej i sądownictwie oraz walka z korupcją. Niezwykle ważną część tego filaru stanowi współpraca w zakresie Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Drugim z filarów jest rozwój gospodarczy, w tym przede wszystkim wykorzystanie możliwości rynkowych. Realizacja tego filaru ma na celu zapewnienie stabilności makroekonomicznej w regionie między innymi przez wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw, wyrównywanie szans na rynku pracy i różnic rozwojowych między regionami, a także rozwój rynku cyfrowego. Osiąganie tego celu możliwe jest dzięki zawieraniu umów o pogłębionej i kompleksowej strefie wolnego handlu podpisane z Gruzją, Mołdawią i Ukrainą, których realizacja jest jednym z najistotniejszych zadań podejmowanych przez państwa partnerskie. Trzeci z filarów Partnerstwa Wschodniego stanowi rozbudowa połączeń infrastrukturalnych jak również kwestie energetyczne i środowiskowe. Cel ten obejmuje rozbudowę połączeń transportowych, energetycznych, cyfrowych, a także co ważne międzyludzkich. Konsekwentna realizacja tych zadań ma sukcesywnie doprowadzać do trwałego powiązania państw członkowskich Unii Europejskiej z krajami Partnerstwa Wschodniego w wymiarze prawnym i infrastrukturalnym, które przekładać się będzie na ściślejszą współpracę na poziomie społecznym, gospodarczym i politycznym. Ostatnim, czwartym już filarem jest kwestia poprawy mobilności oraz kontakty międzynarodowe. W tym kontekście za niewralgiczne uznano ułatwienia wizowe, jak też wzmocnienie infrastruktury komunikacji, w tym digitalizacja, znoszenie roamingu, czy też budowa połączeń¹². Tak zdefiniowane działania mają doprowadzić do zwiększenia liczby wizyt obywateli wschodniego sąsiedztwa w UE, a przez to doprowadzić do bezpośrednich kontaktów z jej mieszkańcami. W tym zakresie mieści się także realizacja programów wymiany młodzieży również wpływająca na budowanie silniejszych, dobrosąsiedzkich relacji międzyludzkich.

---

¹² E. Cziomer, Geneza, struktura oraz przesłanki wdrażania Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej w latach 2008-2010, [w:] Partnerstwo Wschodnie. Wielka szansa Europy, red. J. Sawczuk, Poznań–Chorzów 2011, s. 44-45.

Stowarzyszenie i rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych Ukraina - Unia Europejska

Negocjacje Unii Europejskiej z Ukrainą rozpoczęły się w 2007 roku natomiast pierwsze polityczne rozdziały zostały podpisane w marcu 2014 roku, kolejne 27 czerwca 2014 roku przy okazji szczytu Rady Europejskiej, po wyborach prezydenckich w Ukrainie. Przypomnieć należy, że Układ stowarzyszeniowy to podstawowy akt zbliżający Ukrainę do UE. Zawiera on kilka kluczowych obszarów z punktu widzenia procesu integracyjnego, do których zaliczyć należy: głębsze więzi polityczne, ściślejsze relacje gospodarcze, czy też poszanowanie wspólnych wartości¹³. Układ o stowarzyszeniu Ukrainy z Unią Europejską Rada Europejska przyjęła 11 lipca 2017 roku i był to już ostatni element w procesie jego ratyfikacji. Układ wszedł w życie 1 września 2017 roku. Dla porządku odnotować należy, że większa część układu była już tymczasowo stosowana od 1 września 2014 r. Natomiast od 1 stycznia 2016 r. tymczasowo obowiązywała też pogłębiona i kompleksowa strefa wolnego handlu. Relacjami Ukraina – Unia Europejska zajmowała się Rada Stowarzyszenia, która spotykała się dziewięciokrotnie. Podczas poszczególnych spotkań Rady Stowarzyszenia omawiano kolejne kwestie dotyczące w pierwszej fazie kwestii stowarzyszeniowych, w tym stanu realizacji układu stowarzyszeniowego, omawiając kolejno jego poszczególne elementy.

Wraz z wystąpieniem przez Ukrainę o członkostwo w UE 28 lutego 2022 roku i wydaniu 17 czerwca 2022 roku opinii przez Komisję Europejską na jego temat 23 czerwca 2022 roku Rada Europejska przyznała Ukrainie status kraju kandydującego zobowiązując Komisję Europejską do przedstawienia Radzie Europejskiej sprawozdania na temat spełnienia warunków określonych w opinii KE w sprawie wniosku o członkostwo. Kolejne ósme posiedzenie Rady Stowarzyszenia Ukraina – Unia Europejskie będące pierwszym po przyznaniu Ukrainie statusu kraju kandydującego¹⁴.

Po wydaniu przez Komisję Europejską zalecenia w sprawie rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z Ukrainą. Już w grudniu 2023 roku unijni przywódcy postanowili rozpocząć negocjacje, w tym celu 8 listopada 2023 roku KE przyjęła ramy negocjacyjne. Postęp Ukrainy w negocjacjach sprawił, że przywódcy państw UE już w marcu 2024 roku zwrócili się do Rady Europejskiej o szybkie przyjęcie projektu ram negocjacyjnych. 20 marca 2024 roku odbyło się także po raz dziewiąty posiedzenie Rady Stowarzyszenia Unia Europejska – Ukraina, podczas którego wymieniono poglądy na temat sytuacji po rosyjskiej wojnie napastniczej i poruszono szersze kwestie globalne i regionalne. Debatowano

---

¹³ L. Hurska-Kowalczyk, Umowa Stowarzyszeniowa między Unią Europejską a Ukrainą jako wyzwanie dla Polski, Instytut Politologii i Europeistyki, Uniwersytet Szczeciński, Teka Kom. Politol. Stos. Międzynar. – OL PAN, 2016, 11/2, 127–139.

¹⁴<https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=status+Pa%C5%84stwa+stowarzyszonego+Ukraina+z+UE&ie=UTF-8&oe=UTF-8>

także o wdrażaniu układu stowarzyszeniowego od czasu rozpoczęcia rosyjskiej wojny napastniczej. Rozpoczęte negocjacje odbywają się na forum konferencji międzyrządowej pomiędzy ministrami i ambasadorami państw członkowskich UE a krajem kandydującym. Pierwsza konferencja międzyrządowa UE z Ukrainą odbyła się 25 czerwca 2024 roku. Postęp w negocjacjach odbywa się na podstawie tzw. rocznych przeglądów postępów, kiedy to Rada przyjmuje konkluzje w sprawie rozszerzenia oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia, w których podsumowywane są postępy wszystkich krajów kandydujących i partnerów na drodze do członkostwa w UE¹⁵.

Unia Europejska i jej państwa członkowskie zgodnie i zdecydowanie popierają Ukrainę w dążeniu do integracji europejskiej. W odpowiedzi na wystąpienie Ukrainy o członkostwo w UE w lutym 2022 roku już w czerwcu tego samego roku uzyskała ona status kraju kandydującego do UE. Natomiast w grudniu 2023 roku unijni przywódcy postanowili rozpocząć negocjacje akcesyjne z Ukrainą. Jednocześnie podkreślić należy, że Unia Europejska zdecydowanie potępia niczym niesprowokowaną i nieuzasadnioną agresję wojskową Rosji przeciwko Ukrainie. Ta wyjątkowa sytuacja spowodowała, iż UE przyjęła bezprecedensowe sankcje w odpowiedzi na rosyjską brutalną agresję przeciwko Ukrainie oraz bezprawną aneksję ukraińskich obwodów: donieckiego, ługańskiego, zaporoskiego i chersońskiego. Od pierwszych dni napaści Unia Europejska i jej państwa członkowskie w pełni solidaryzują się z Ukrainą i jej obywatelami. Wprost deklarując zdecydowane wparcie gospodarki, społeczeństwa i sił zbrojnych Ukrainy jak również jej przyszłą odbudowę. Unia Europejska udzieliła Ukrainie szerokiego wsparcia, w szczególności: pomocy ekonomicznej i finansowej, przyjmowaniu uchodźców, pomocy humanitarnej, ochrony ludności, liberalizacji handlu, wsparcia dla armii ukraińskiej, wsparcia w badaniu i ściganiu zbrodni wojennych.

Polska zamierza wykorzystać okres swego przewodnictwa w Radzie UE (pierwsza połowa 2025), aby pobudzić dyskusję nad przyszłością PW i lepiej określić jego rolę w nowej sytuacji geopolitycznej. Szczególną uwagę przywiązujemy do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i dialogu z organizacjami pozarządowymi.

---

¹⁵ <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/enlargement/ukraine/>

BIBLIOGRAFIA:

1. Bajor Piotr, Uwarunkowania i rozwój Partnerstwa Wschodniego. Aspekty polityczne, gospodarcze i społeczne, Księgarnia Akademicka, Kraków 2022.
2. Burakowski Adam, Ciara Agnieszka K., Wódka Jakub, Olszewski Paweł, Europeizacja partii politycznych i grup interesu w wybranych krajach Partnerstwa Wschodniego i Kandydujących do Unii Europejskiej, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2015.
3. Cianciara Agnieszka K., Partnerstwo Wschodnie 2009-2014, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2014.
4. Czapatowicz Jacek, Teorie integracji europejskiej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017.
5. Grela Marek, Rapacki Zdzisław, Partnerstwo Wschodnie Unii Europejskiej, Akademia Finansów i Biznesu Vistula, Warszawa 2016.
6. Sawczuk Janusz red. nauk., Partnerstwo Wschodnie Wielka Szansa Europy, Wyższa Szkoła Bankowa Poznań, Poznań 2011.
7. Zdanowicz Mieczysław, Partnerstwo Wschodnie: wymiary realnej integracji red. nauk. Mieczysław Zdanowicz, Tomasz Dubowski, Agnieszka Piekutowska, Wydział Prawa w Białymstoku, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa 2010.